

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Oostmolenstraat (Aalter, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020H5
Februari 2023

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert NV
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Aaron Willaert

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksoopdracht.....	9
1.2.1	Doelstelling.....	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie.....	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek.....	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied.....	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering.....	13
1.3.6.2	Geplande werken.....	14
1.4	Assessmentrapport.....	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis.....	26
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	26
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	35
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	36
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen.....	39
1.5	Synthese	42
2	Bibliografie.....	44

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Uitbreiding weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt)	10
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	13
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	14
Figuur 6: Uitbreiding weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt)	15
Figuur 7: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	16
Figuur 8: Te behouden bos weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 13: Hoogteverloop- ZW-NO (1) (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 14: Hoogteverloop, ZW-NO (2) (Bron: Geopunt).	21
Figuur 15: Hoogteverloop, NW-ZO (3) (Bron: Geopunt).	21
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 19: Ligging Romeinse zandweg ten aanzien van het huidige projectgebied, weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	27
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygonen binnen een straal van 1,5 km (Bron: Geopunt).	28
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	36

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	41

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

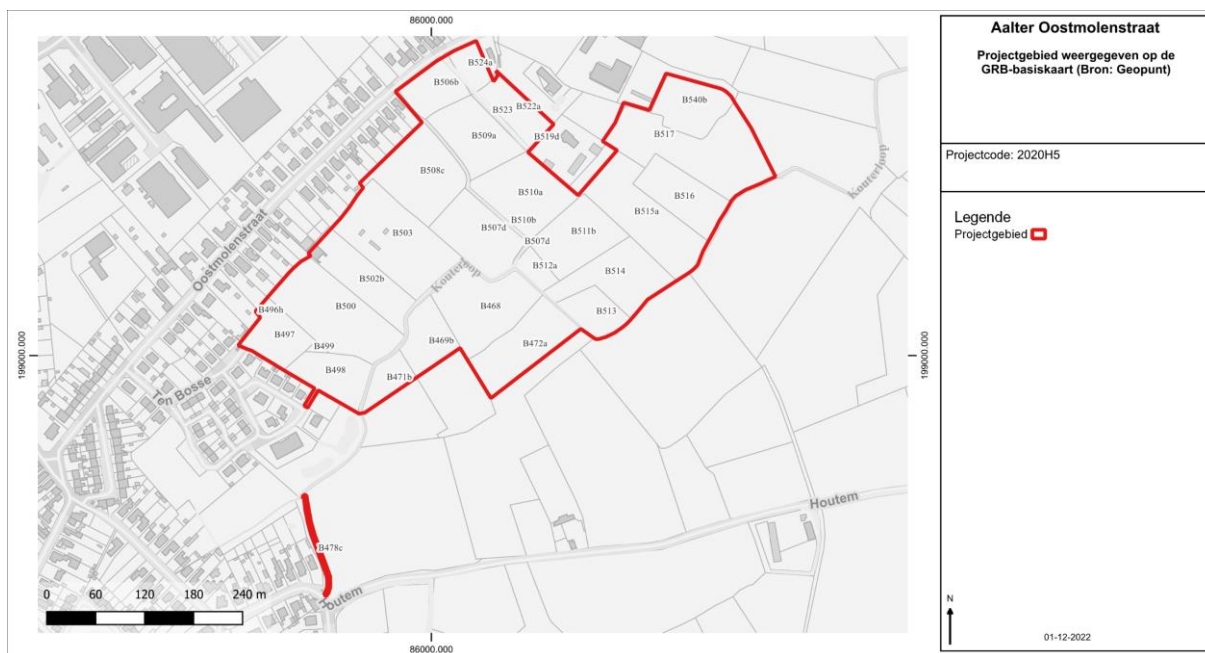
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

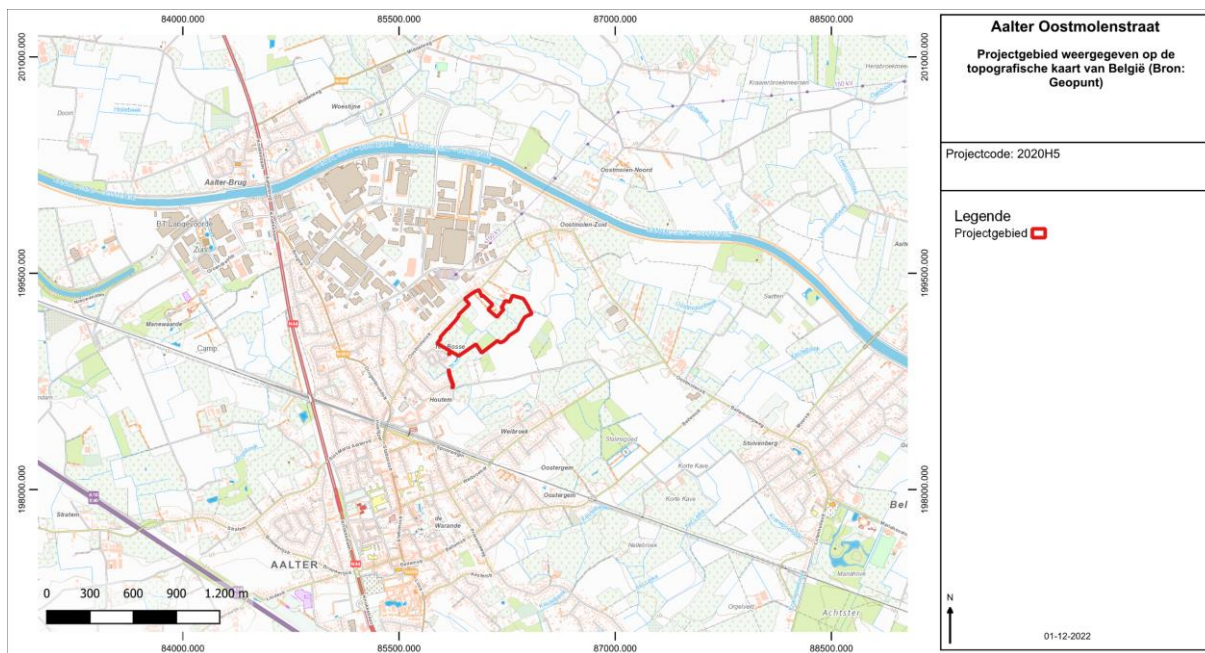
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Aalter
	Deelgemeente	/
	Postcode	9880
	Adres	Oostmolenstraat 9880 Aalter
	Toponiem	Oostmolenstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 85682 Y _{min} = 198898 X _{max} = 86443 Y _{max} = 199427
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Aalter, Afdeling 1, Sectie B, nr's: 497, 496h, 498, 499, 500, 502b, 503, 508c, 507d, 507d, 510b, 512a, 511b, 514, 513, 515a, 510a, 509a, 506b, 524a, 523, 522a, 519d, 517, 516, 540b, 425, 478c, 471b, 469b, 468, 472 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 15,34 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag..

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

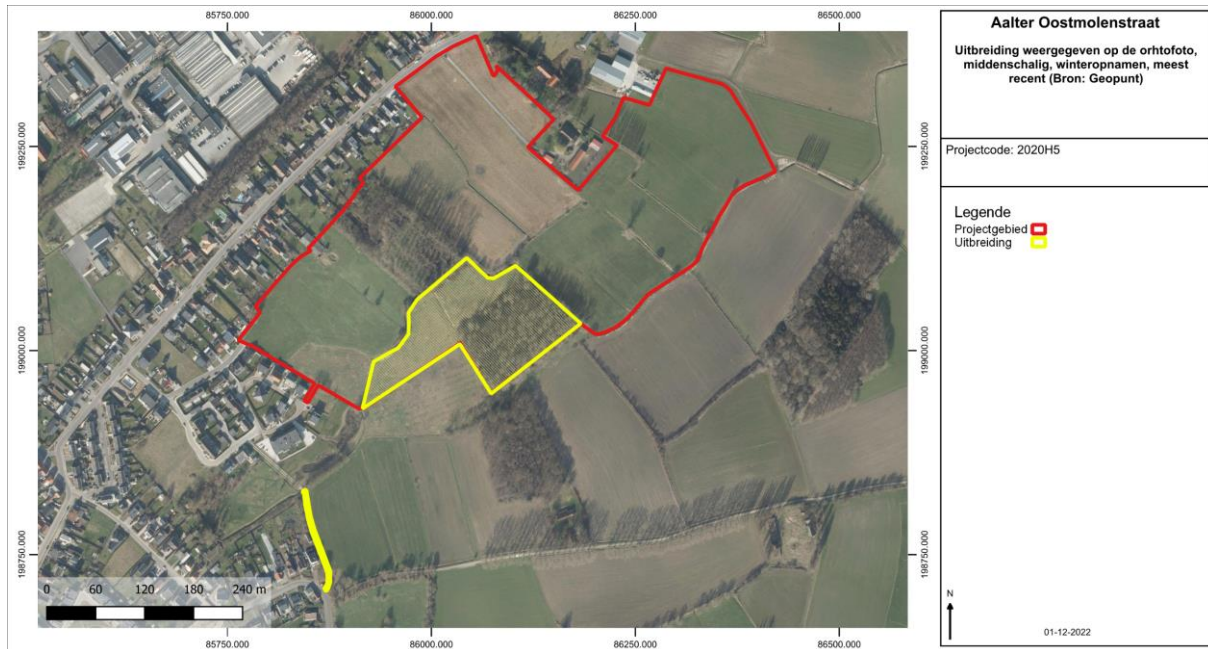
Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een uitbreiding van de geplande werken die waren opgenomen in de bekrachtigde archeologienota met ID 16946. Deze uitbreiding omvat een stuk groenzone ten zuiden van de Kouterloop en een stuk fietspad aan de straat Houtem. De uitbreiding heeft betrekking op een oppervlakte van ca. 2,41 ha.

Figuur 3: Uitbreiding weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt)

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

---

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

---

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Aalter, in de provincie Oost-Vlaanderen. Aalter is gelegen op de grens met de provincie West-Vlaanderen en grenst ten noorden aan Sint-Joris, Knesselare en Ursel, ten oosten aan Bellem, ten zuiden aan Lotenhulle en Ruiselede en ten westen aan Ruiselede en Beernem. Het plangebied grenst ten noorden aan de Oostmolenstraat en sluit ten westen aan bij de recente verkaveling Raasakker. De zuidelijke grens van het plangebied volgt het verloop van de Kouterloop. De dorpskern van Aalter situeert zich ca. 1,6 km ten zuidwesten.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

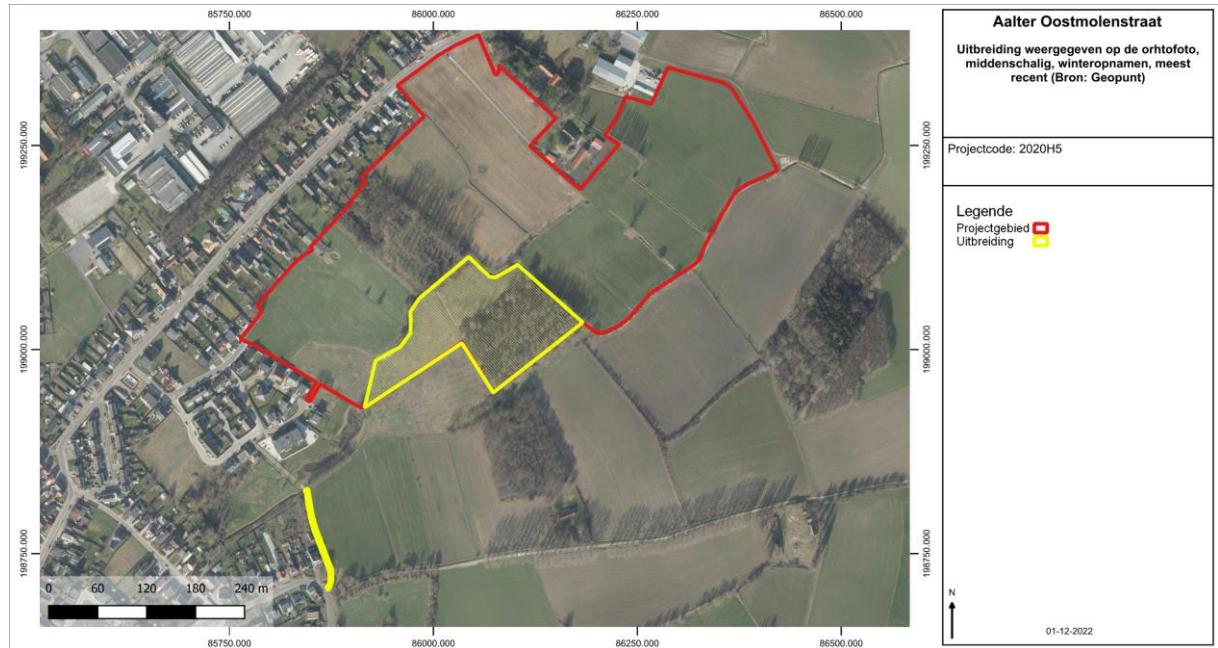
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 15,34 ha. Het plangebied is op heden niet bebouwd. Het terrein is deels in gebruik als akker, deels als weiland. Centraal situeert zich een beboste zone van ca. 1,19 ha. Ook ten zuiden van de Kouterloop situeert zich een beboste zone van ca. 1,08 ha. Het terrein wordt aangesneden door een zijloop van de Kouterloop en een oprijlaan die de verbinding vormt tussen een hoeve en de Oostmolenstraat. Een deel van de percelen binnen de projectgrenzen is omzoomd met percelleringsgreppels.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

Deze archeologienota wordt opgemaakt omwille van een uitbreiding van de geplande werken die waren opgenomen in de bekrachtigde archeologienota met ID 16946. Deze uitbreiding omvat een stuk groenzone ten zuiden van de Kouterloop en een stuk fietspad aan de straat Houtem. De uitbreiding heeft betrekking op een oppervlakte van ca. 2,41 ha.

Figuur 6: Uitbreiding weergegeven op de orhtofoto, middenschallig, winteropnamen, meest recent (Bron: Geopunt)

De verkaveling is opgevat als een woongebied bestaande uit een totaliteit van 176 loten. Er zijn 168 kavels voor open, halfopen en gesloten bebouwing en 8 kavels voor meergezinsbebouwing. Deze 8 kavels bevatten 151 woonentiteiten. Het zuidelijk polygoon omvat de aanleg van een nieuw fietspad van ca. 530 m² aan de straat Houtem.

Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken, het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de potentiële toekomstige ingrepen in de individuele kavels het mogelijk aanwezig archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg dient binnen deze archeologienota uitgegaan te worden van een integrale verstoring van het terrein. Een deel van de groenzone die onderdeel uitmaakt van deze uitbreiding bestaat uit bestaand bos. Dit bos van ca. 1,08 ha blijft behouden, tussen de bomen worden enkel een aantal padjes aangelegd.

Figuur 7: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

Figuur 8: Te behouden bos weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek
Tertiair	Lid van Oedelem (Formatie van Aalter).
Quartair	Type 1, 3 & 3A
Bodemtypes	Zcm, w-Zcc(h) , w-Sdc(h) , Pep, Sdh
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	10.0 – 12.5 m TAW
Hydrografie	Bekken van de Brugse polders, deelbekken Brugse Vaart.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

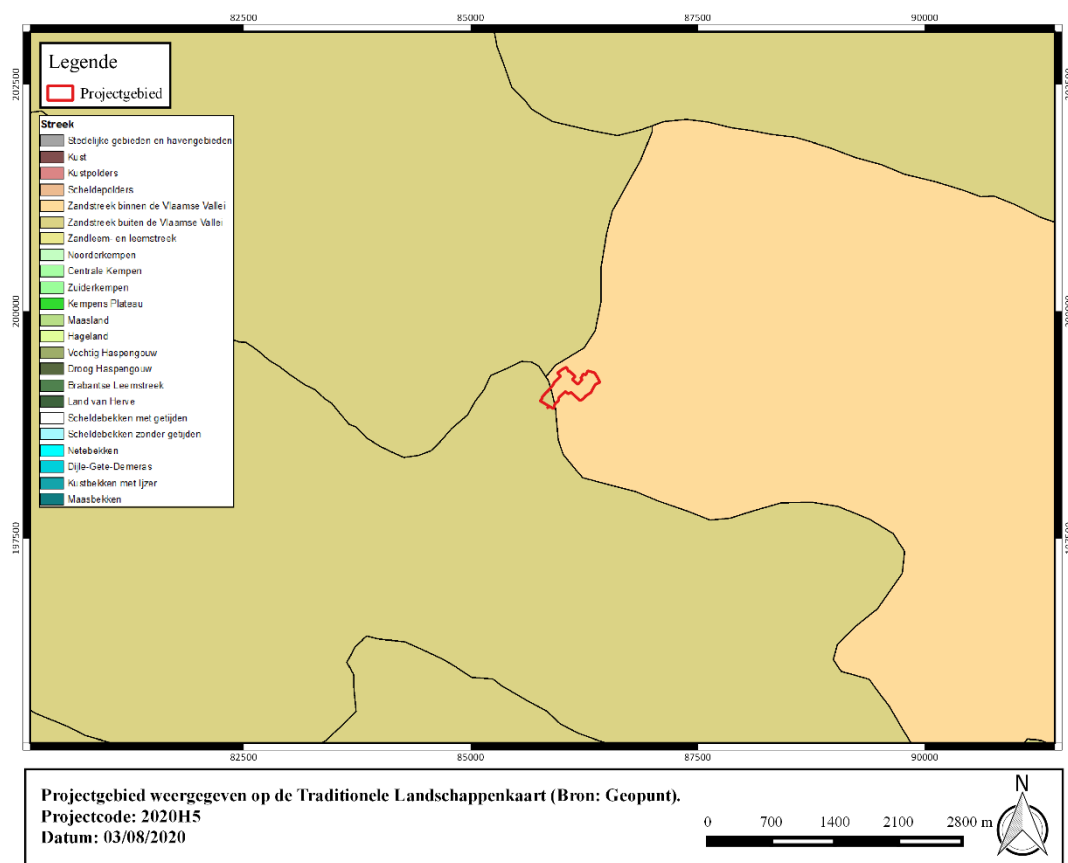
Het plangebied is gelegen in de Zandstreek, op de rand van de Vlaamse Vallei.

Geomorfologisch is het plangebied gelegen ter hoogte van de noordrand van het Plateau van Tielt. Deze noordrand behoort tot de kern van de heuvels van Centraal-West-Vlaanderen en vertoont een zwak golvend reliëf waarbij hoogtes bereikt worden tussen de 15 en 20 m TAW. Enkele heuvels reiken nog hoger en domineren het landschap. Veelal zijn de hellingen naar het noorden zachter dan die naar het zuidwesten. De beekvalleien hebben zich wat meer ingesneden. Meer specifiek is het plangebied gelegen op de noordelijke flank van de rug van Lotenhulle-Hertsberge, die ten noorden uitloopt in de depressie van het kanaal Gent-Brugge. Deze noordwest-zuidoost strekkende depressie vormt een zwak subsequent zadeldal tussen de Waardamme in het westen en de Vlaamse Vallei in het oosten. De afwatering in de omgeving van het plangebied gebeurt in essentie vanaf de rug Lotenhulle-Hertsberge richting de depressie van het kanaal Gent-Brugge. Het plangebied is gelegen op de noordelijke rand van de beekvallei van de Kouterloop.

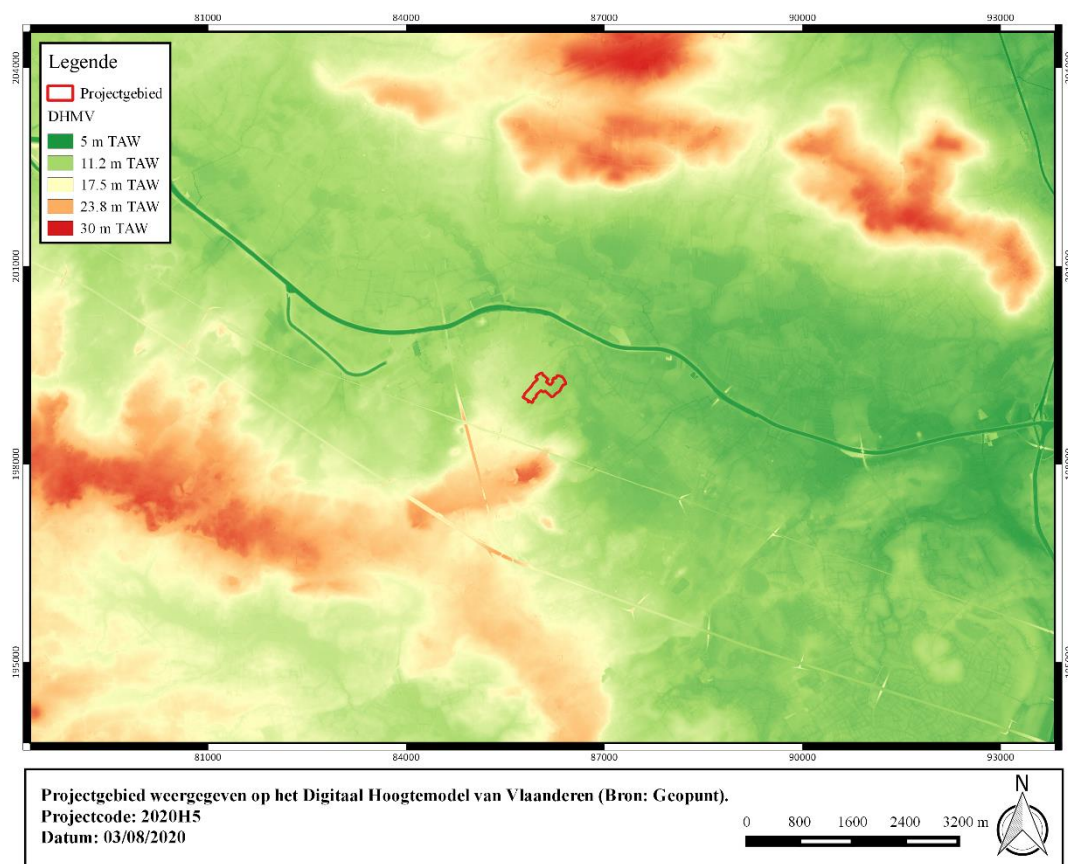
Het terrein is gelegen op een hoogte die schommelt tussen de 10.0 en 12.5 m TAW. Het noordwestelijk terreindeel is gelegen op een hoogte van ca. 12.0-12.5 m TAW, het zuidoostelijk terreindeel, dat zich situeert binnen de beekvallei van de Kouterloop, is iets lager gelegen, op een hoogte van ca. 10.6 -10.8 m TAW. Het terrein helt aldus duidelijk af in zuidoostelijke richting, richting de Kouterloop. Op het microreliëf zijn duidelijk een ruim aantal ZW-NO georiënteerde percelleringsgreppels waar te nemen.

Hydrografisch is het plangebied gelegen binnen het Bekken van de Brugse polders, deelbekken Brugse Vaart.

Dit landschappelijk kader, op een noordelijke uitloper van een getuigenheuvel, in de directe omgeving van een depressiegordel én de beekvallei van de Kouterloop, moet een aanzienlijke aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio.

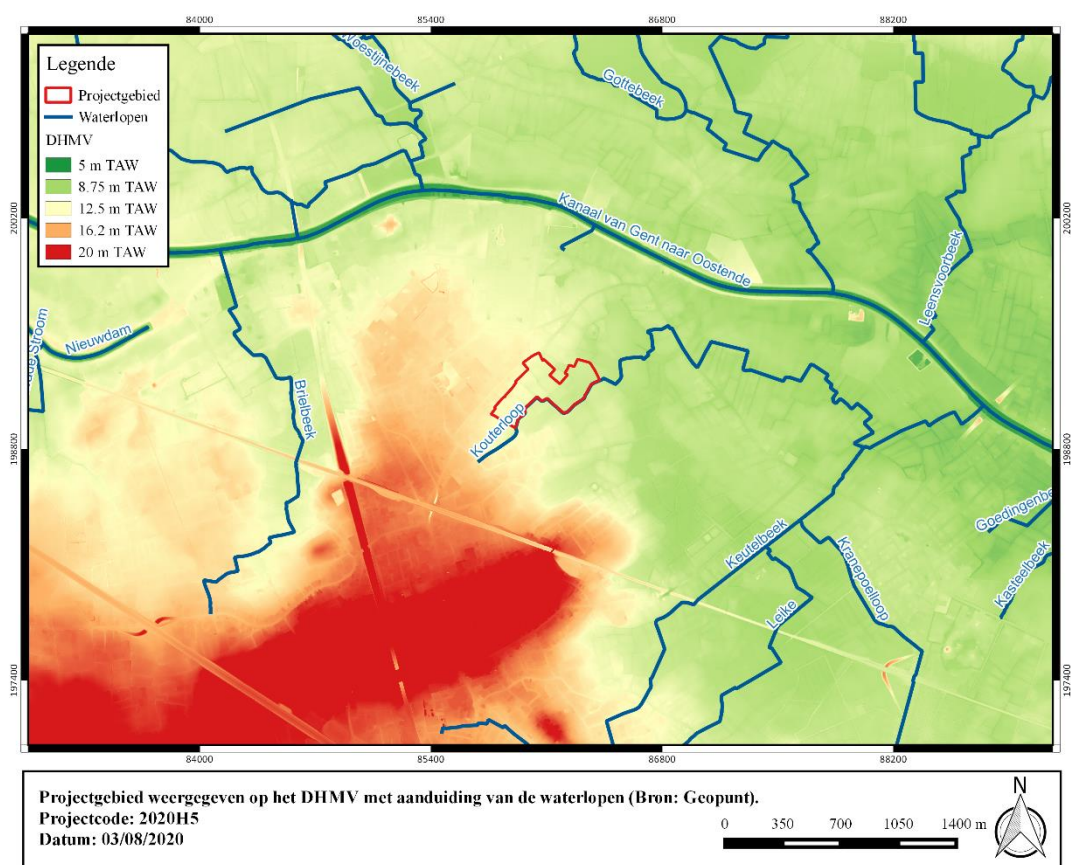

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

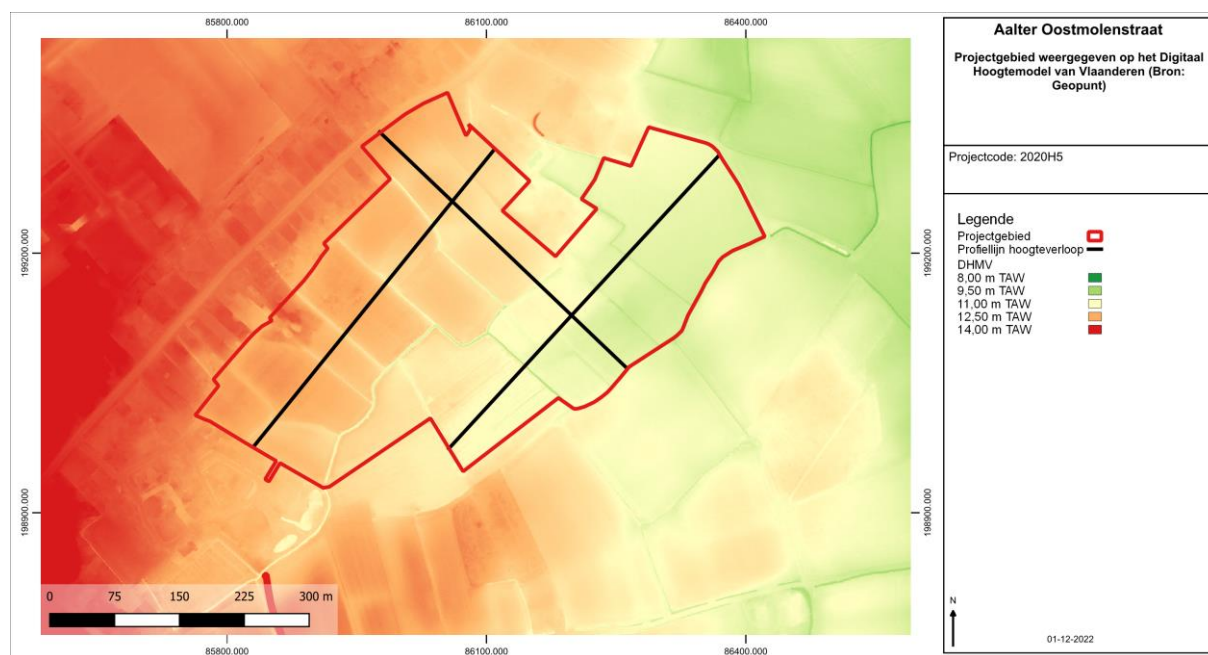

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

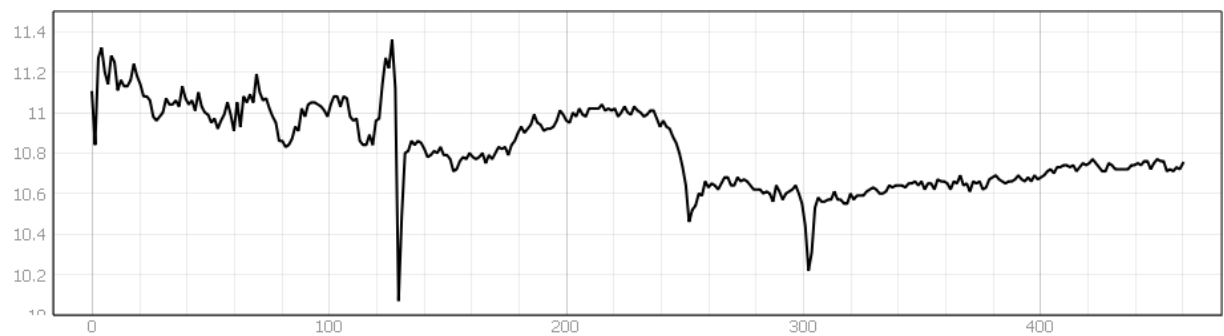
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

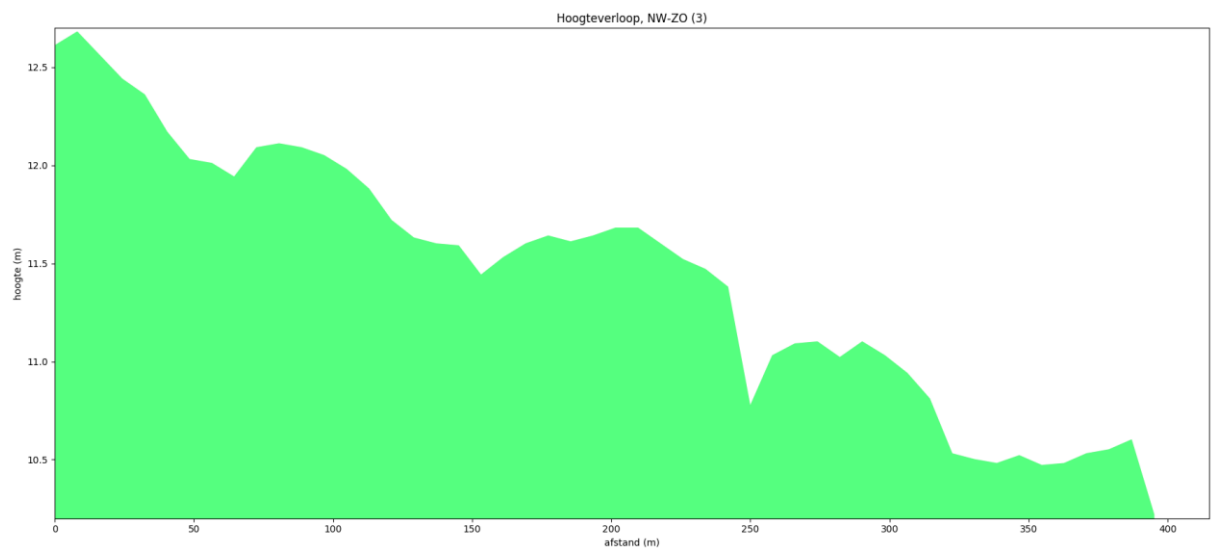
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Hoogteverloop- ZW-NO (1) (Bron: Geopunt).

Figuur 14: Hoogteverloop, ZW-NO (2) (Bron: Geopunt).

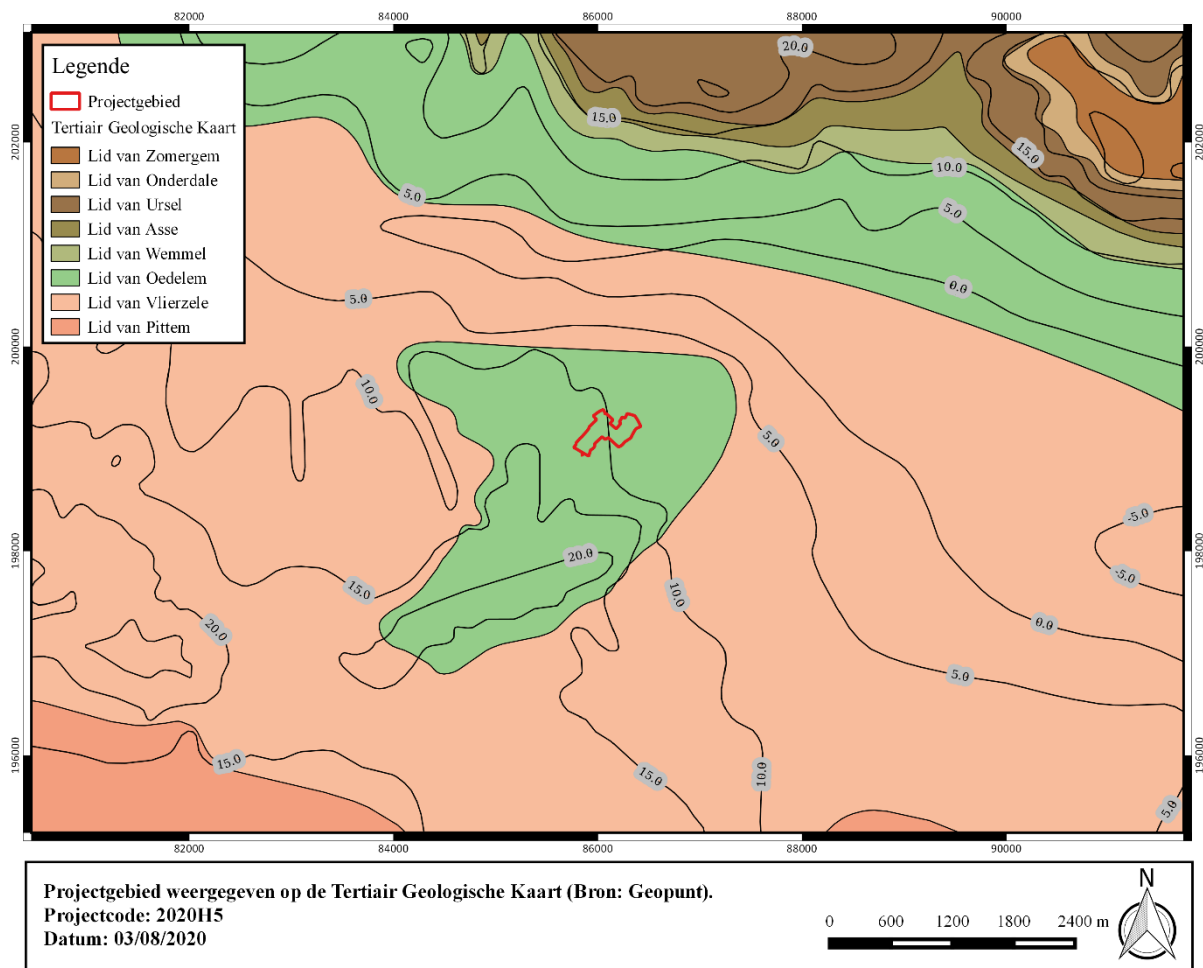
Figuur 15: Hoogteverloop, NW-ZO (3) (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Oedelem (Formatie van Aalter)**. De Formatie van Aalter bestaat voornamelijk uit ondiep-mariene of kustnabije zandige sedimenten en komt enkel voor in het noordoosten van West-Vlaanderen en het noordwesten van Oost-Vlaanderen.

Het Lid van Oedelem bestaat uit een grijs fijn zand dat bovenaan zeer fossielhoudend is. Er kunnen drie niveaus met kalkzandsteenbanken voorkomen. Het lid is gesedimenteerd in distributiegeulen in een wadden- of riviermondingsomgeving, terwijl verder naar het oosten (in de streek rond Gent) er eerder lagunaire omstandigheden heersten.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

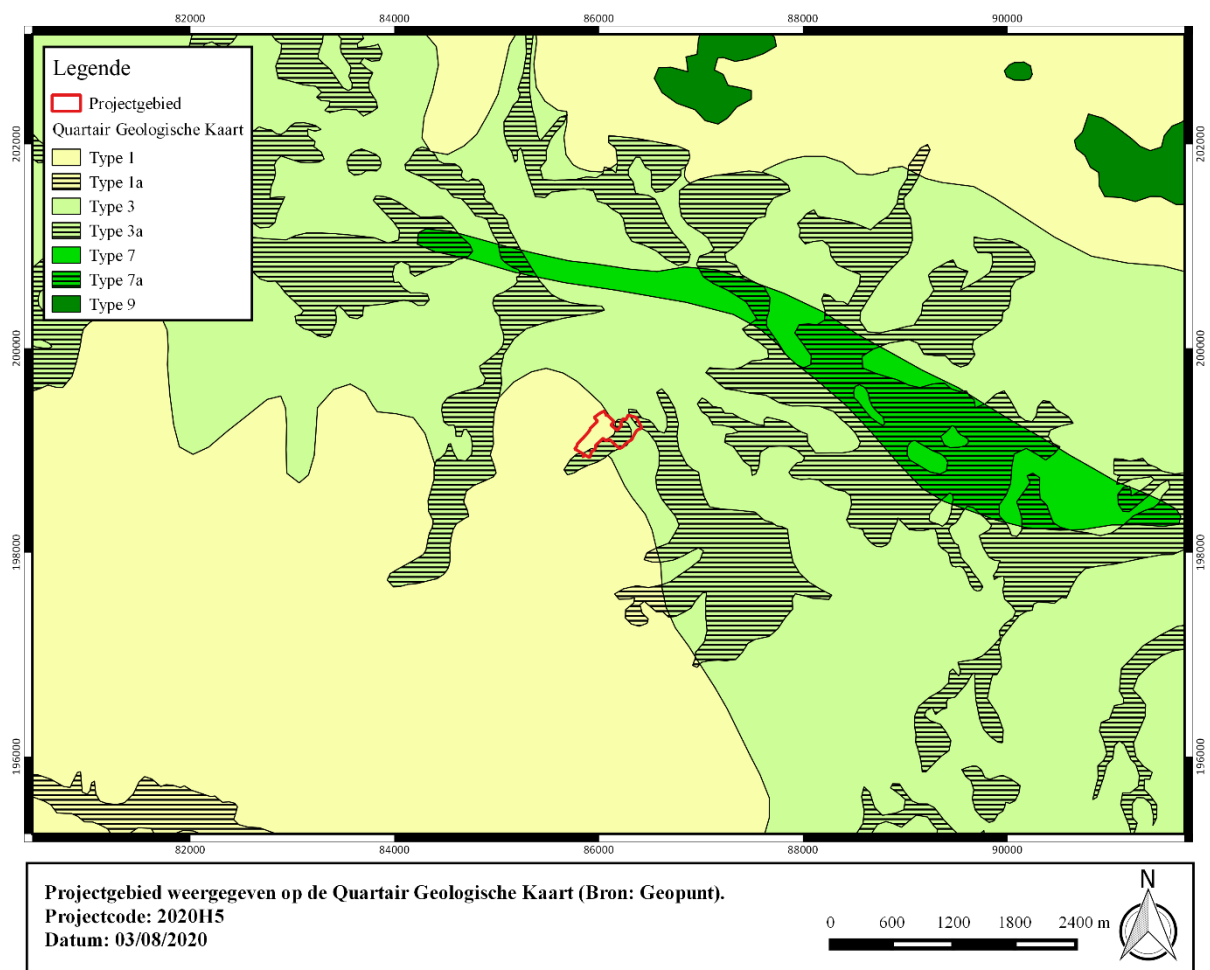
1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het plangebied is gelegen op de noordelijke rand van de beekvallei van de Kouterloop. In het zuidelijk deel van het plangebied bestaat de top uit een fluviaatiele afzetting van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3a**. Het bestaat uit een basis van fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Binnen deze afzetting kunnen mogelijk hellingsafzettingen van het Quartair voorkomen. Lokaal kan deze eolische afzetting afwezig zijn. De top bestaat uit een fluviaatiele afzetting (organochemisch en perimarien inclus) van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodemvormingsprocessen

De bodemkaart geeft een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem of lemige zandbodem weer. Tegen de oostelijke grens van het terrein is een strook profielloze, hydromorfe lemige zandbodem weergegeven. Bij archeologisch onderzoek op de percelen direct ten westen van het onderzoeksgebied zijn op de hoger gelegen terreindelen lokaal deels bewaarde podzolbodems vastgesteld (cfr. infr. 1.4.2).

Het bodemtype **Zcm** is een matig droge zandbodem met dikke antropogene humus A horizont. Afhankelijk van de kleur van de plaggen werden de bodems onderscheiden in bruine of grijze plaggen. Onder het plaggendeck zijn vaak overblijfselen van een verbrokkelde Podzol B horizont aanwezig. Roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm.

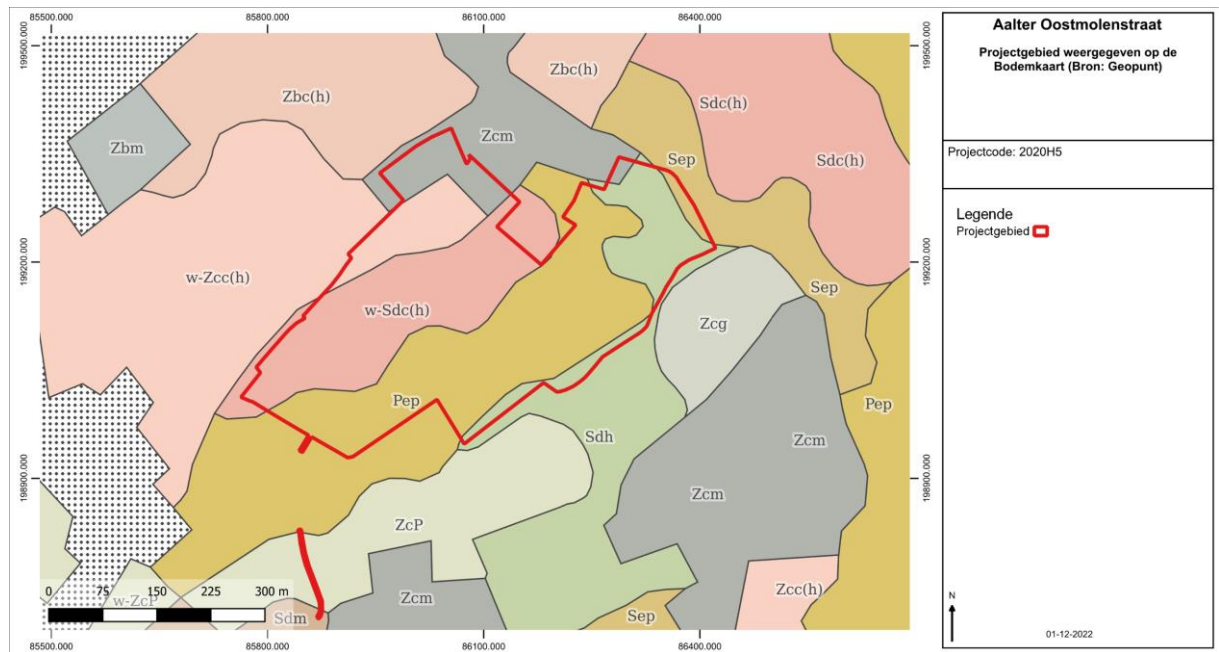
Het bodemtype **w-Zcc(h)** is een matig droge, zwak gleyige zandbodem met klei-zand op geringe of matige diepte. Het bodemtype heeft een sterk gevlekte textuur bij lemige sedimenten en verbrokkelde textuur B horizont bij zandige sedimenten. Bij deze variëte van de profielontwikkeling is er een sterk gevlekte verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont aanwezig. Deze zandgronden hebben de draineringsvoorwaarden als gemeenschappelijk kenmerk, ze zijn matig droog en vertonen roestverschijnselen tussen 60 en 90 cm. Ze hebben een gunstige waterhuishouding in de winter maar zijn wel in enige mate droogtegevoelig in de zomer.

Het bodemtype **w-Sdc(h)** is een matig natte, matig gleyige lemige zandbodem met klei-zand op geringe of matige diepte met sterk gevlekte textuur bij lemige sedimenten en verbrokkelde textuur B horizont bij zandige sedimenten. Bij deze variëte van de profielontwikkeling is er een sterk gevlekte, verbrokkelde of discontinue textuur B-horizont aanwezig. Deze matig natte grijsbruine Podzolachtige bodems en Prepodzolen hebben een grijsbruin tot donker grijsbruine bouwvoor, onder akkerland ongeveer 25 cm dik, tenzij anders aangegeven. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. De verbrokkelde textuur B begint meestal op 60-80 cm, hij is sterk aangetast. In het Prepodzol stadium houdt deze horizont ijzerconcreties in. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm.

Het bodemtype **Pep** is een natte licht zandleembodem zonder profiel en is een hydromorfe bodem. De bouwvoor is donkerbruin tot donker grijsbruin met roestverschijnselen. Het materiaal wordt bruingrijs en sterk roestig vanaf 25 cm. Tussen 40 en 55 cm wordt het grijs en is het profiel fijn gelaagd met afwisselende zandige en kleiige laagjes. Het volledig gereduceerd materiaal situeert zich op ongeveer 100 cm diepte.

Het bodemtype **Sdh** is een matig natte lemig zandbodem met verbrokkelde ijzer en/of humus B horizont. Het is een Postpodzol met een bouwlaag die goed humeus is, gehomogeniseerd en ca. 30-50 cm dik. De Podzol B is deels door oplossingsverschijnselen maar grotendeels door het uitdelven en afvoeren van het verharde benedendeel bijna volledig verdwenen. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm en zijn soms moeilijk waarneembaar in de Podzol B.

Het bodemtype **Sep** is een natte lemig zandbodem zonder profiel. Roestverschijnselen worden in deze hydromorfe bodem waargenomen in de bouwvoor. Onder de humeuze bovengrond is vanaf 30 cm licht kleiig stroomzand bleekgrijs. Het volledig gereduceerd materiaal met blauwgrijze kleur is waar te nemen vanaf 100 cm.

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In het noordelijk deel van het plangebied zijn twee luchtfotografische indicatoren weergegeven die zijn opgenomen in de HAVIK-database. De westelijke indicator wordt geïnterpreteerd als EZ (evolutie zichtbaarheid), KR (kring), WT (wegtracé), VIERK (vierkant), de oostelijke indicator als KR (kring), SP (spoor).

Precies ten zuiden van het plangebied is in 2013 een mechanische prospectie uitgevoerd.³ Op het circa 3,8ha grote projectgebied legde het archeologisch team 32 sleuven aan, aangevuld met zes kijkvensters en twee dwarsseuven. De meest opmerkelijke structuur was een Romeinse weg die parallel loopt aan de Oostmolenstraat. Op het circa 1 ha grote stuk tussen de Romeinse en de huidige weg – de hogere en drogere grond – werden verschillende andere sporen aangetroffen, waaronder grachten, kuilen en paalsporen. Deze sporen zijn het resultaat van meervoudige occupaties (in de vorm van boerderijerven) ten noorden van een wegtraject gedurende de Romeinse periode, hoewel een voorloper uit de ijzertijd of een opvolger in de vroege middeleeuwen niet wordt uitgesloten.⁴ Het terrein ter hoogte van en ten noorden van de weg werd in de zomer van 2013 opgegraven. De opgravingszone van 1,2 ha leverde hoofdzakelijk sporen van bewoning uit de Romeinse periode op. Langs de zuidzijde van het projectgebied liep effectief een 12 m brede Romeinse zandweg, waarop aan de noordkant een nederzetting geënt was. De bewoning werd afgebakend door een gracht en bestond uit een tweeschepig hoofdgebouw van 7,5 bij 15m, enkele bijgebouwen, twee waterputten en een drenkpoel. De boerderij werd aangelegd ergens in het laatste kwart van de 2de eeuw, en was in gebruik tot het begin van de 3de eeuw. Wellicht diende ze ook als een soort baanpost, een plaats waar trekdiereen konden drinken en rusten en er misschien zelfs een soort herberg was.⁵ De Romeinse zandweg loopt vermoedelijk verder tot binnen het (noordelijk deel) van het plangebied. De aanwezigheid van een Romeinse zandweg binnen de projectgrenzen indiceert een zeer hoge verwachting naar Romeinse bewoningssporen.

Verder richting het zuidwesten, eveneens langs de Oostmolenstraat, werden bij onderzoek resten aangetroffen die in verband gebracht kunnen worden met bewoning tijdens de metaaltijden en middeleeuwen. Ook in de ruimere omgeving zijn resten die wijzen op bewoning tijdens de metaaltijden en middeleeuwen gekend. Aan de overzijde van het kanaal, ten noorden van het onderzoeksgebied, werden tijdens een omvangrijke opgravingscampagne op de site ‘Aalter-Woestijne’ werden funeraire sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode evenals bewoningssporen uit de Romeinse periode en volle middeleeuwen onderzocht. Naast deze gekende resten is bij veldprospecties in de regio eveneens lithisch materiaal gerecupereerd, hetgeen er op wijst op een doorlopende menselijke aanwezigheid in de regio sinds de steentijden.

³ Hoorne J., De Logi A. 2013: Aalter - Oostmolenstraat. Archeologisch vooronderzoek - maart 2013, DL&H rapport 7, Gent.

⁴ Op. cit. p. 24.

⁵ <https://www.dl-h.be/archeologie/projecten/aalter-oostmolenstraat-0> (geraadpleegd op 04/08/2020)

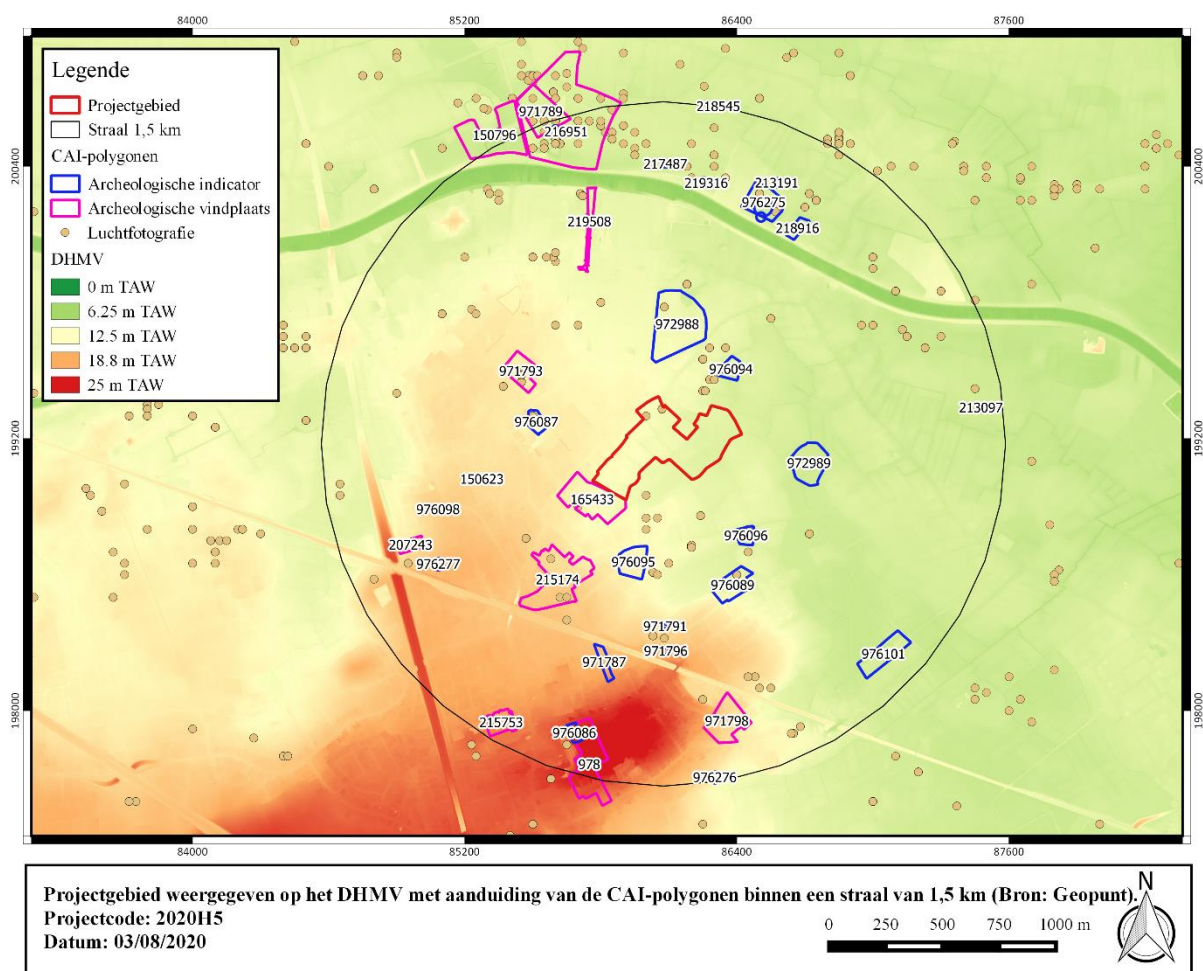

Figuur 19: Ligging Romeinse zandweg ten aanzien van het huidige projectgebied, weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygoonen binnen een straal van 1,5 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

978	Mechanische prospectie (2005); NK: 15 meter Ijzertijd: kuil met ceramiek, verbrande leem en houtskool Bron: Vanhee D. & Hoorne J. 2006, Een ijzertijkuil te Aalter - Warande (prov. Oost-Vlaanderen), in: Lunula 14, pp. 125-126
150623	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Late Bronstijd: Een kuil met enkele scherven aardewerk: o.a. besmeten aardewerk Bron: Vanhee D. 2011, Archeologisch onderzoek Aalter - Drogenbroodstraat, KLAD-Rapport 23
150796	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Late middeleeuwen: Er werden restanten van een circulaire walgracht aangesneden, die te breed en te ondiep is om aan een motte te kunnen worden toegeschreven. De funderingen van een hoektoren werden aangetroffen. Deze was opgebouwd uit verschillende formaten bakstenen (recuperatiemateriaal die teruggaat tot de 13de eeuw).

	Waarschijnlijk hebben we hier te maken met een 14de-eeuws vierkant bakstenen kasteel met hoektorens op een centraal eiland van ca. 40m diameter. Bron: Van de Vijver M.; Reniere S.; Keppens K.; Vandendriessche H., 2010. Archeologisch vooronderzoek te Aalter - Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen), intern rapport VIOE.
150797	Mechanische prospectie (2009); NK: 15 meter Bronstijd: minstens 1 bronstijdgrafcirkel Late ijzertijd: Sporen van 2 rechthoekige structuren Romeinse tijd: weg, erven, grafveld Volle middeleeuwen: een 12^e-eeuwse boerderij Bron: Van de Vijver M.; Reniere S.; Keppens K.; Vandendriessche H., 2010. Archeologisch vooronderzoek te Aalter - Woestijne (prov. Oost-Vlaanderen), intern rapport VIOE.
165433	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Romeinse tijd: paalkuilen, kuilen en greppels - Romeinse weg, ophogingspakket tot 30cm dik bewaard Nieuwe tijd: greppels en grachten. Dikwijls te relateren aan het verkavelingspatroon op historische kaarten Bron: Hoorne J., De Logi A. 2013: Aalter - Oostmolenstraat. Archeologisch vooronderzoek - maart 2013, DL&H rapport 7, Gent.
207243	Opgraving (2009); NK: 15 meter Finaal-neolithicum: gesteelde en gevleugelde pijlpunt, uit een middeleeuwse context Late ijzertijd: put Volle middeleeuwen: Verschillende hoofd- en bijgebouwen, grachten en greppels, en een mogelijk pakket nederzettingsafval. Mogelijk op te delen in 4 bewoningsfasen. Bron: De Logi A., Messiaen L. 2013: Archeologisch onderzoek Aalter - Manewaarde. April - mei 2008 & juni 2009, KLAD-Rapport 51, Aalter.
215174	Mechanische prospectie (2015); NK: 15 meter Metaaltijden: Clusters paalkuilen, kuilen en greppels, geassocieerd met handgevormd aardewerk Volle middeleeuwen: verschillende clusters paalkuilen, kuilen en greppels - huisplattgrond Nieuwe tijd: greppels en grachten, palenrij – muurresten

	Bron: Bruggeman J., Reyns N., Cléda B. 2015: Archeologisch vooronderzoek Aalter - Oostmolenstraat (verkaveling stationsomgeving), Rapporten All-Archeo bvba 259, Temse
215753	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Nieuwe tijd: paalsporen en kuilen Bron: Reyns N., Van der Kelen A., Van Celst M. 2013: Archeologisch vooronderzoek Aalter- Sint-Gerolfiaan 'uitbreiding Emmaüsinstituut', Rapporten All-Archeo bvba 167, Bornem.
219508	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: 5 greppels Bron: Apers T. & Dierckx L. 2017: Nota. Verslag van resultaten. Proefsleuvenonderzoek Aalter Woestijne - Venecolaan (prov. Oost-Vlaanderen). https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/5671
219508	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Late middeleeuwen: 5 greppels Bron: Apers T. & Dierckx L. 2017: Nota. Verslag van resultaten. Proefsleuvenonderzoek Aalter Woestijne - Venecolaan (prov. Oost-Vlaanderen). https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/5671
971789	Opgraving (1989); NK: 150 meter Laat-neolithicum: Grachten - Grote natte depressie waarin een oud loopvlak bewaard met houtskool, aardewerk (klokbekeraardewerk) en lithisch materiaal: schrabbers, fragment gepolijste bijl, drie wrijfstenen in zandsteen Bronstijd: 2 grafheuvels Late ijzertijd: Dubbele gebogen gracht (door luchtfotografie Ugent ontdekt en sleuf op uitgezet) - Grote rechthoekige structuur (ontdekt door luchtfoto's Ugent), te vergelijken met Ursel en Kemzeke. Rechthoek van 45,5 bij 25/26 m, ononderbroken. In de vulling van gracht weinig materiaal, uitgez. een blauwglazen kraaltje met gele draad, fragm van een schaalje en een aardewerkdepot (met houtskool en splinters verbrand bot) bij de zuidelijke hoek (vermoedelijk cultisch depot). Binnenin monument: twee palenrijen en een aantal slecht bewaarde graven Romeinse tijd: Aarden weg van ongeveer 6,5 m breed, begrensd door greppeltjes, karrensporen Bron: Bourgeois J. & Rommelaere J., 1991. Bijdrage tot de kennis van het meetjesland in de metaaltijden. De opgraving te Ursel (1985-1989) en Aalter (1989-1990), Appeltjes van het Meetjesland, nr, 42, pp. 59-87.
971793	Opgraving; NK: 15 meter

	Vroege ijzertijd: - 2-schepige houtbouwconstructie (9x12m) met afgeronde hoeken, geen vondsten, er werd wel houtskool gerecupereerd voor C14-datering - in de onmiddellijke nabijheid bevindt zich een klein schuurtje van 3 op 3 m (handgevormd aardewerk: ijzertijd) - 1 paal met ijzertijd-aardewerk Romeinse tijd: 1 kuil met een halve tubulus: wijst dit op een Romeinse nederzetting of hergebruik in een vroegmiddeleeuwse context? Merovingische periode: aardewerk Volle middeleeuwen: 2-tal grachten, waarvan één volmiddeleeuws schervenmateriaal heeft opgeleverd Bron: De Clercq W., 2000. Aalter Air Liquide. Archeologische controle van de aanleg van een bluswaterbasin. In: De Kegel A., e.a., Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen 1999, p. 129.
971798	Opgraving (1952); NK: 150 meter Midden-neolithicum: 1 kuil met Michelsbergaardewerk Late bronstijd: urnengrafveld met 26 vlakgraven Bron: De Laet S.J. e.a. 1960, Het urnenveld van Aalter-Oostergem, in: Kultureel Jaarboek voor de provincie Oost-Vlaanderen 1955/2, Oudheidkundige opgravingen en vondsten in Oost-Vlaanderen, pp. 8-38

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

976086	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: motte
976087	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
976089	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: in oorsprong een dubbel omwalde motte, de grootste rechthoekige gracht is verdwenen, het boerenhuis is nog steeds omgracht
976094	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

976095	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
976096	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
976098	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17 ^e eeuw hoeve
976098	Indicator cartografie; NK: 15 meter 17 ^e eeuw: hoeve
976101	Indicator cartografie; NK: 15 meter 16 ^e eeuw: site met walgracht

Luchtfotografie

206165	Luchtfotografie; NK: 150 meter Bronstijd: grafcirkel
972988	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: Circulaire structuur gevormd door perceelsbegrenzing en een weg, deels verdwenen. Diameter van de site bedraagt 300m. In het noordoosten doet perceel 120 aan een site met walgracht denken.
972989	Luchtfotografie; NK: 150 meter Onbepaald: Circulaire structuur gevormd door een perceelsbegrenzing, diameter van de cirkel 175m

Veldprospecties

976275	Veldprospectie (1990); NK: 15 meter Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk
976276	Veldprospectie (1990); NK: 15 meter

	Paleolithicum: afslag met gefacetteerde hiel Romeinse tijd: aardewerk Middeleeuwen: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk
976277	Veldprospectie; NK: 250 meter Neolithicum: lithisch materiaal Middeleeuwen: aardewerk Nieuwe tijd: aardewerk

Toevalsvondst

971787	Toevalsvondst; NK: 150 meter Late Ijzertijd: aardewerk
971791	Toevalsvondst; NK: 150 meter Romeinse tijd: vierkante eikenhouten waterput, waarvan zeker 2 palen in situ. De 2 andere hoekpalen, samen met twee stutbalken en een aantal planken van de bekisting ook bewaard – gracht
971796	Toevalsvondst; NK: 150 meter Bronstijd: bronzen bijl: randbijltje met waaivormig verbreed snedevlak en afgeronde aanzet van de bovenrand (volledig gegoten), 70 mm lang, 32 mm breed en 18 mm dik Ijzertijd: 5 scherven Romeinse tijd: 80-tal potscherven, hoofdzakelijk van grote potten, handgemaakt Vroege middeleeuwen: aardewerk

Metaaldetecties

213097	Metaaldetectie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: munten
213191	Metaaldetectie; NK: 15 meter Nieuwe tijd: munten - stempel

215155	Metaaldetectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 23 Romeinse munten, nog verder te determineren – aardewerk - Marsbeeldje, Mercuriusbeeldje
216951	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: 3 bronzen munten in slechte staat, niet meer determineerbaar. 1 munt van Hadrianus
217487	Metaaldetectie; NK: 15 meter Midden-Romeinse tijd: sestertius Lucilla
218545	Metaaldetectie; NK: 15 meter Karolingische periode: fragment van fibula 17 ^e eeuw: stuiven Den Bosch – fragment boekbeslag
218916	Metaaldetectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: Schotse munt Crux Pellit - gesp Nieuwe tijd: oord
219304	Metaaldetectie; NK: 15 meter 16 ^e eeuw: zegelstempel met mythische pegasus
219316	Metaaldetectie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: 14 ^e -eeuwse zegelstempel

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

Het onderzoeksgebied is gelegen langs de Molenkouterbeek. De ligging op de rand van een beekvallei zal ongetwijfeld aantrekkelijk geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. Er dient dan ook ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een verhoogde trefkans inzake artefactensites. Naast een trefkans inzake artefactenconcentraties dient evenzeer uitgegaan te worden van een trefkans inzake resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen. Waarnemingen in de ruime omgeving wijzen op bewoning en begraving tijdens de metaaltijden, Romeinse periode en middeleeuwen.

Aalter wordt voor het eerst vermeld als *Villa Haleftra* in 974 in het *Liber Traditionum* van de Gentse Sint-Pietersabdij. Bestuurlijk maakte het dorp deel uit van de Kasselrij van de Oudburg van Gent. Het grafelijk domein werd rond 1200 gefeodaliseerd waardoor belangrijke heerlijkheden ontstonden zoals het Land van de Woestijne en het Land van Woeste. Het gebied ten noorden van de Brugse Vaart werd onder impuls van de Heer van Woestijne ontgonnen in de 13de eeuw. De heerlijkheid Woeste besloeg twee derden van Aalter. In de gemeente kwamen verspreid omwalde motten voor die meestal tot een heerlijkheid behoorden en waarvan thans nog sporen terug te vinden zijn in al of niet omgrachte hoeven.

Belangrijk voor de socio-historische evolutie is het graven in het begin van de 17de eeuw van de Brugse Vaart met versterkingen, in de bedding van de vroegere Durme. Aalter bleef tot rond 1960 een nagenoeg uitsluitend agrarische gemeente. Een belangrijk natuurgebied is de ca. 23 ha grote vijver, zogenaamd Kranepoel met de naburige zogenaamde Markettebossen. In 1962 werd een groot industrieterrein van 125 hectare aangelegd tussen de Brugse Vaart en de dorpskern. Gepaard met de economische groei breidde het centrum vanaf de jaren 1960 uit met verschillende nieuwe woonwijken, wat resulteerde in een demografische stijging.⁶

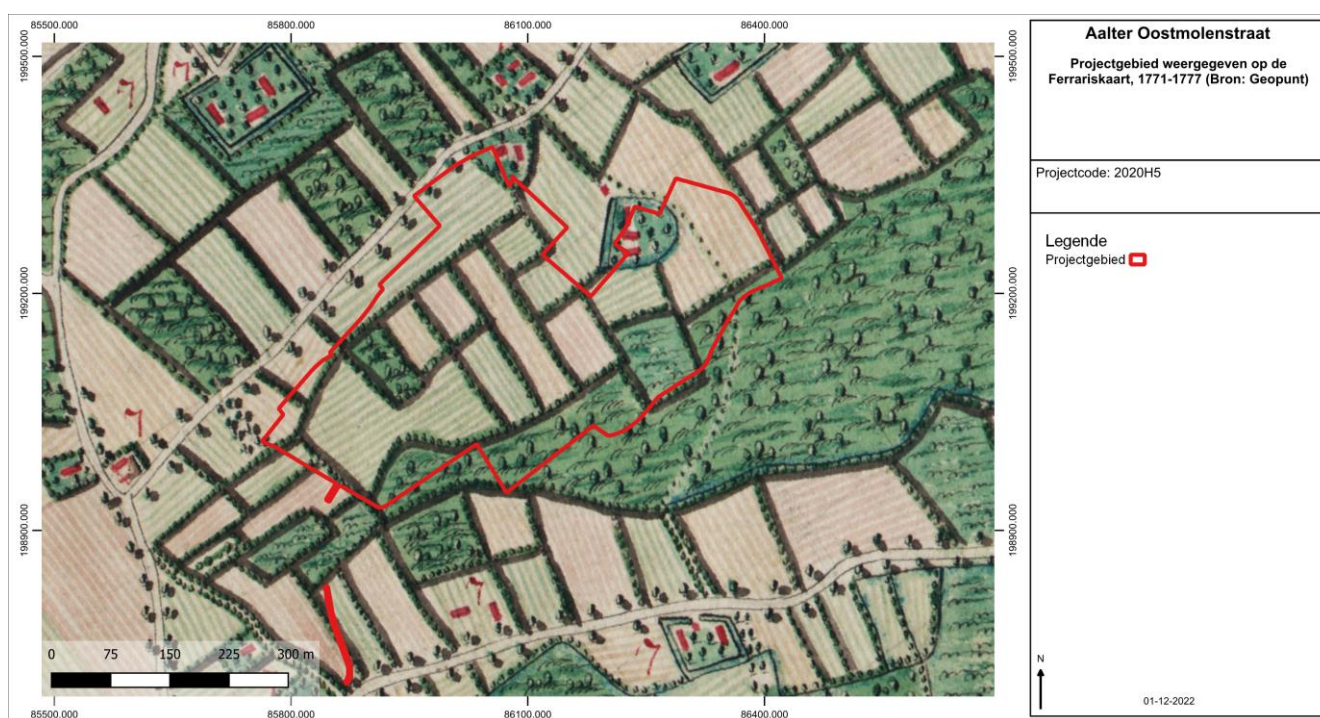
---

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2017: Aalter [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121335> (geraadpleegd op 13 september 2017)

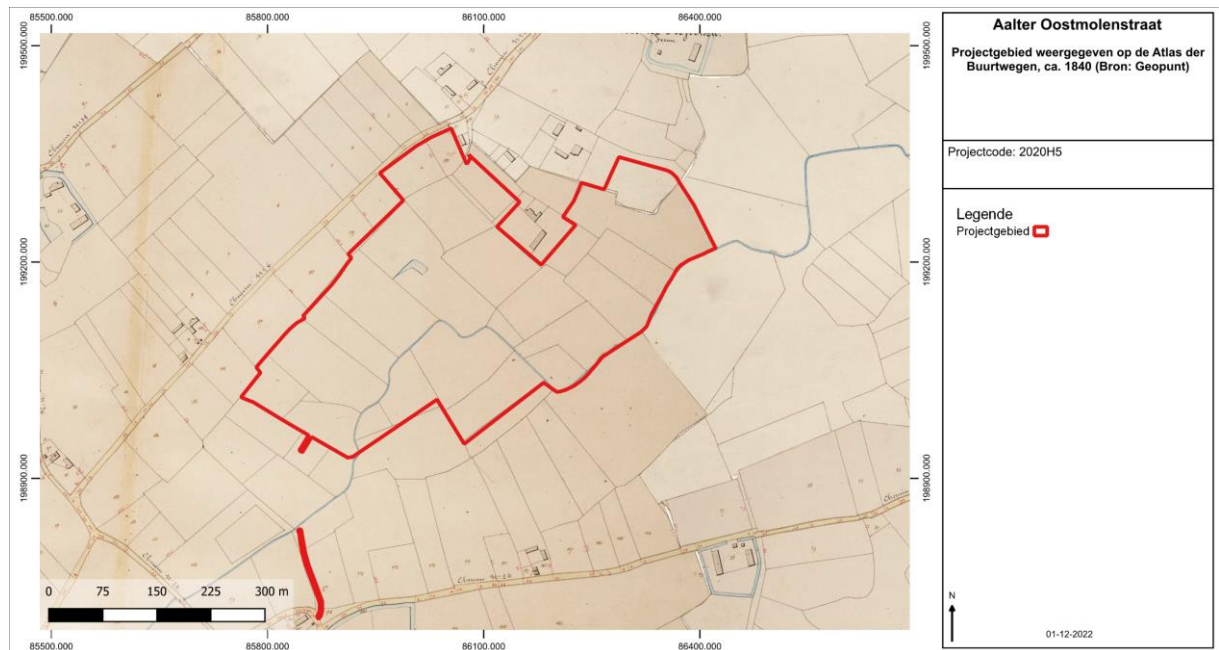

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

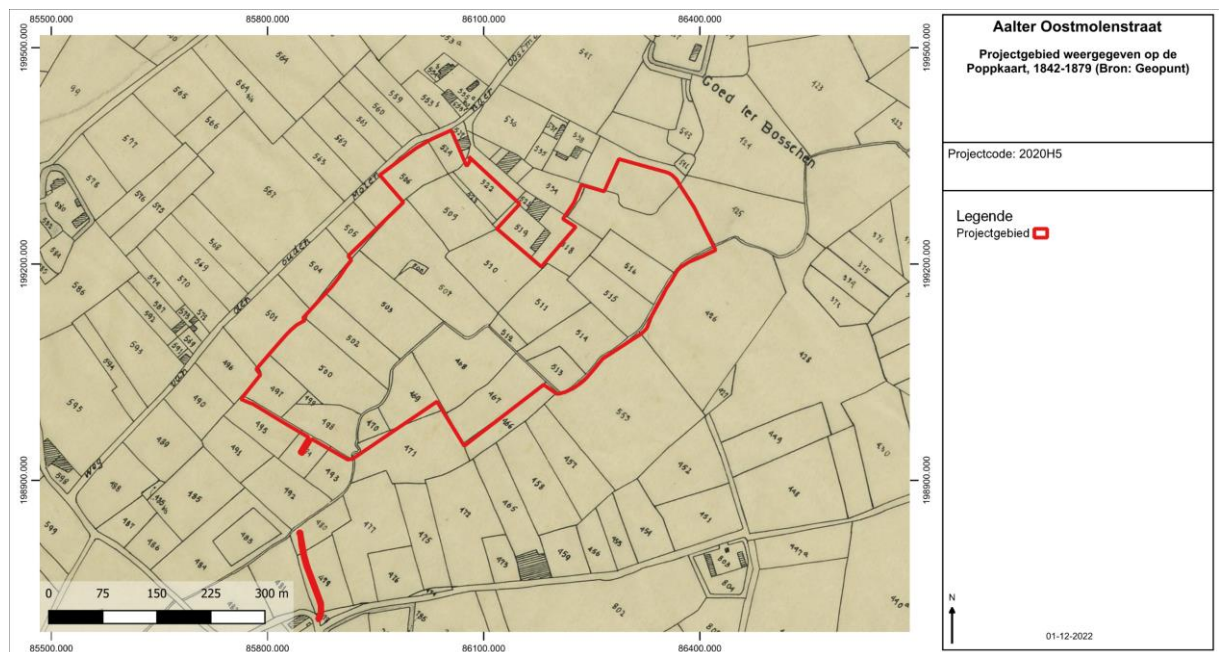
De Ferrariskaart geeft een omwalde hoeve weer in het oostelijk deel van het plangebied. Het betreft een vrij groot omgracht wooneiland met drie gebouwen. De jongere, meer betrouwbare kaarten lokaliseren dit gebouwenbestand precies ten oosten van het plangebied. Het is op basis van de historisch-cartografische bronnen niet met zekerheid te stellen of het plangebied als dan niet resten van dit wooncomplex aansnijdt. De Ferrariskaart karteert het noordelijk, hoger gelegen terrein als akkerland en het zuidelijk terreindeel, dat zich in de beekvallei van de Kouterloop situeert, als weiland en bosland. Vermoedelijk was het zuidelijk deel van het plangebied te nat om dienst te doen als akker. De beboste zones (in het noordwestelijk terreindeel en de zone ten zuiden van de waterloop) zijn tot op heden bebost. De Atlas der Buurtwegen en de Poppkaart geven centraal binnen het plangebied een kleine waterpartij weer.

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

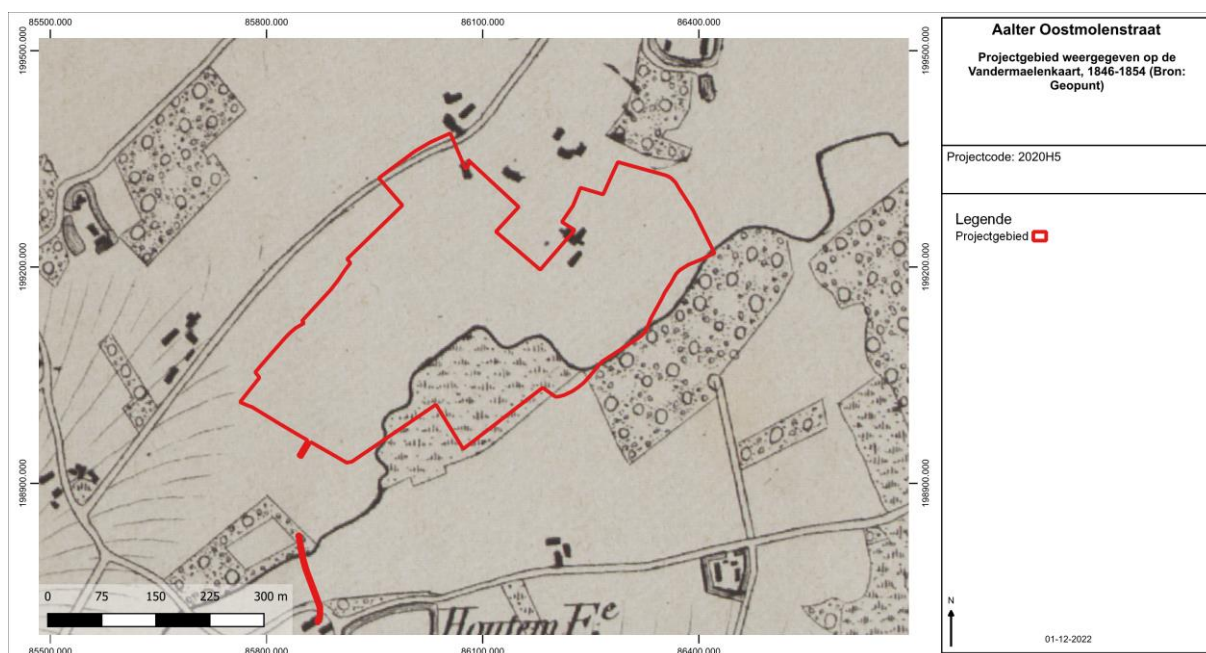
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

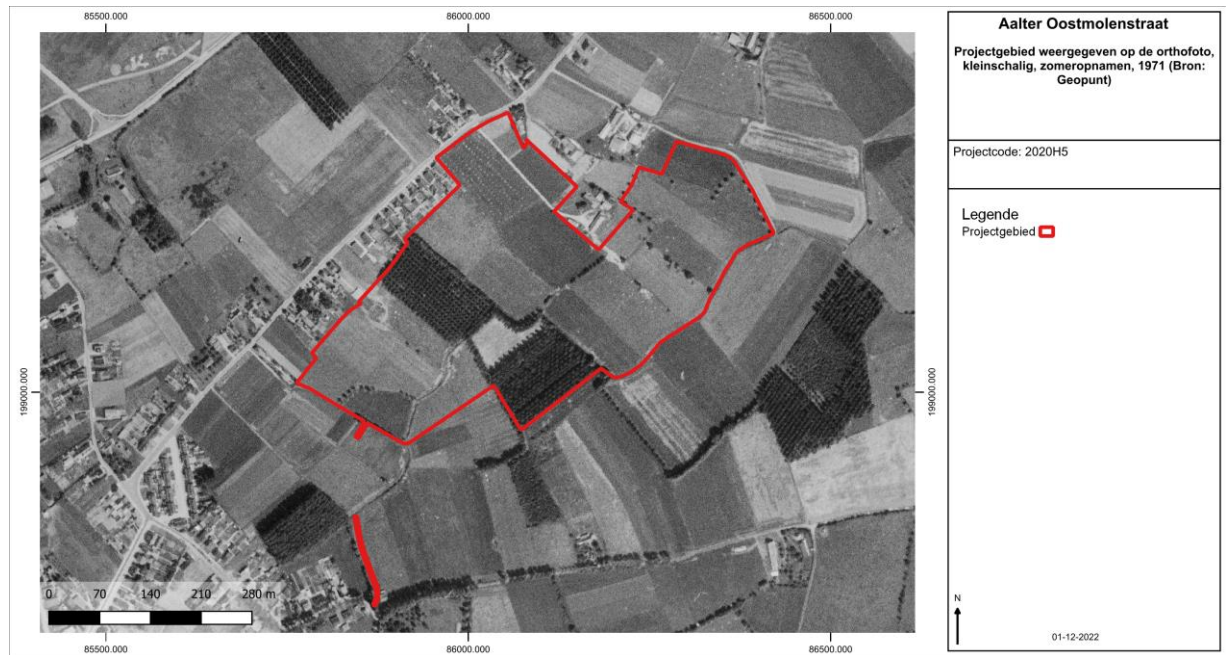

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft quasi geen evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de oudste luchtopname is de huidige toestand waar te nemen. De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 15,43 ha. Het plangebied is op heden niet bebouwd. Het terrein is deels in gebruik als akker, deels als weiland. Centraal situeert zich een beboste zone van ca. 1,19 ha, ten zuiden van de Kouterloop situeert zich een beboste zone van ca. 1,16 ha. Het terrein wordt aangesneden door een zijloop van de Kouterloop en een oprijlaan die de verbinding vormt tussen een hoeve en de Oostmolenstraat. Een deel van de percelen binnen de projectgrenzen is omzoomd met percelleringsgreppels.

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een wijziging in de geplande werkzaamheden voor de reeds bekrachtigde archeologienota met ID 16946. De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling langs de Oostmolenstraat te Aalter. Het projectgebied was ca. 12,93 ha groot. Deze oppervlakte wordt uitgebreid met ca. 2,41 ha waardoor de totale oppervlakte ca. 15,34 ha beslaat. Binnen deze uitbreiding bevindt zich een sterk beboste zone. Dit terreindeel blijft als bos behouden, hier worden enkel paden aangelegd. De uitbreiding omvat ook de aanleg van een fietspad met aansluiting op Houtem in het zuiden. Deze ingreep heeft een oppervlakte van ca. 530 m². De totale zone die aldus wordt verkaveld heeft een oppervlakte van ca. 14,26 ha.

Aalter is gelegen op de rand van de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei en de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied bevindt zich op een noordelijke uitloper van het plateau van Tielt. Ten noorden van het onderzoeksgebied bevindt zich het kanaal tussen Gent en Brugge dat tussen Sint-Joris en Lovendegem is uitgegraven in de vallei van de Hoge Kale. Langs de zuidelijke grens van het onderzoeksgebied stroomt de Kouterloopbeek. Het huidige verloop van deze beek is het gevolg van menselijk ingrijpen. Op basis van cartografische bronnen wordt duidelijk dat deze beek zich oorspronkelijk iets meer richting het zuiden bevond. Deze locatie op de rand van twee valleien, op hoger gelegen en relatief goed gedraineerde gronden, moet voor zowel jager-verzamelaars als vroege landbouwgemeenschappen zeer gunstig geweest zijn. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen. In het zuiden van het terrein kan de top van de sequentie bestaan uit fluviatiele afzettingen van het Holoceen. De bodemkaart geeft een matig droge tot matig natte lichte zandleembodem of lemige zandbodem weer. Tegen de oostelijke grens van het terrein is een strook profielloze, hydromorfe lemige zandbodem weergegeven. Bij archeologisch onderzoek op de perccelen direct ten westen van het onderzoeksgebied zijn op de hoger gelegen terreindelen lokaal deels bewaarde podzolbodems vastgesteld.

Cartografische bronnen reflecteren in hoofdzaak een landelijke en open omgeving met agrarisch karakter. Op de Ferrariskaart is het onderzoeksgebied hoofdzakelijk in gebruik als akkerland en grenst in het zuiden aan het meersgebied langs de Kouterloopbeek. In de oostelijke sector van het terrein is een halfcirkelvormige omwalling te zien met drie structuren. Op basis van meer betrouwbare 19^e-eeuwse bronnen wordt echter duidelijk dat deze bebouwing zich buiten de grenzen van het projectgebied bevindt. De omwalling is niet langer afgebeeld op het 19^e-eeuws kaartmateriaal. Inzake landgebruik valt geen wezenlijke evolutie op te merken. Ook doorheen de orthofotosequentie is geen verandering op te merken de voorbije decennia. Wel is in de westelijke sector van het terrein een hoeve te zien die niet is weergegeven op de 19^e-eeuwse bronnen.

In de nabije en directe omgeving van het onderzoeksgebied zijn archeologische vindplaatsen gekend. Direct ten westen van het onderzoeksgebied werd bij een proefsleuvenonderzoek in 2013 het restant van een Romeinse weg aangesneden met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Het lineaire spoor is opmerkelijk breed en langs beide zijden voorzien van een afwateringsgreppel. Op basis van de waarnemingen tijdens het proefsleuvenonderzoek werd een terrein van ca. 1ha afgebakend waarop vlakdekkend onderzoek noodzakelijk werd geacht. Bij dit vlakdekkend onderzoek zijn resten van een Romeinse baanpost/herberg aan het licht gekomen. Indien de weg de oriëntatie, die is vastgesteld tijdens dit onderzoek, blijft volgen is een het meer dan waarschijnlijk dat deze ook aanwezig is binnen de grenzen van het onderzoeksgebied⁷. De resultaten van deze opgraving zijn op heden nog in uitwerking. Verder

⁷ De Logi A. & Hoorne J., 2013, Aalter Oostmolenstraat archeologisch vooronderzoek maart 2013, DL&H rapport 7, pp.28

richting het zuidwesten, eveneens langs de Oostmolenstraat, werden bij onderzoek resten aangetroffen die in verband gebracht kunnen worden met bewoning tijdens de metaaltijden en middeleeuwen. Ook in de ruimere omgeving zijn resten die wijzen op bewoning tijdens de metaaltijden en middeleeuwen gekend. Aan de overzijde van het kanaal, ten noorden van het onderzoeksgebied, werden tijdens een omvangrijke opgravingscampagne op de site 'Aalter-Woestijne' werden funeraire sporen uit de metaaltijden en Romeinse periode evenals bewoningssporen uit de Romeinse periode en volle middeleeuwen onderzocht. Naast deze gekende resten is bij veldprospecties in de regio eveneens lithisch materiaal gerecupereerd, hetgeen er op wijst op een doorlopende menselijke aanwezigheid in de regio sinds de steentijden.

Concreet wijzen de beschikbare gegevens op een beduidende trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. Bijkomende waarnemingen zijn noodzakelijk om de impact van de geplande werken op het bodemarchief in te schatten. Vanwege de gunstige landschappelijke situatie dient evenzeer uitgegaan te worden van een trefkans inzake artefactensites. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringskansen te evalueren. Mochten lokaal bodemhorizonten aanwezig zijn die indicatief kunnen zijn voor betere bewaringscondities m.b.t. artefactensites dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname kan dit onderzoek aangevuld worden met waarderende boringen en/of testputten. Met betrekking tot resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2022

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Hoorne J., De Logi A. 2013: Aalter - Oostmolenstraat. Archeologisch vooronderzoek - maart 2013, DL&H rapport 7, Gent.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

